

ke, najčešće 30-godišnjake kojima su drugi pravni poslovi financijski privlačniji.

Što HOK poduzima u odnosu na pružanje besplatne pravne pomoći socijalno osjetljivim kategorijama građana?

Neovisno o imovinskim prilikama, svakome se mora osigurati pravičan pristup sudu, u čemu je efikasan sustav besplatne pravne pomoći ključan element. Odvjetnička komora odavno je prepoznala važnost besplatne pravne pomoći koju njezini članovi u velikom broju slučajeva pružaju, a bude između tisuću i dvije tisuće predmeta, ovisno o godini. Nju HOK odobrava socijalno osjetljivim kategorijama građana kako bi ostvarili svoja egzistencijalna prava, a pruža besplatnu pravnu pomoć i ukrajinskim izbjeglicama. Upravo iz obveze pružanja besplatne pravne pomoći razvidno je da odvjetništvo nije tržišna kategorija, jer se pristup građana sudu ne smije staviti u ruke mehanizmima ponude i potražnje. To vidimo u primjerima nekih bogatih zemalja u kojima pojedine kategorije građana nemaju pristup sudu zbog ekonomske podčinjenosti.

U Izvješću o stanju pravosuđa za 2021. spominje se kako odvjetnici naplaćuju sve radnje koje poduzimaju pa se i to detektira kao uzrok dugih sudskih postupaka. Kako to komentirate?

To je objektivno netočno iz dva razloga. Prvo, sud odlučuje koliko će biti rasprava, a ne odvjetnik, stoga odvjetnik ne može nikako naplatiti više rasprava nego što je sudac odlučio. Drugo, odvjetnici mogu ugovoriti naplatu svoje naknade na različite načine, a često je ugovaraju po uspjehu, tj. po okončanju spora ili po npr. satnici za rasprave. Ako sud radi u prosjeku jednu ili dvije rasprave godišnje, a spor traje primjerice 5 godina, to svakako nije u interesu odvjetnika. U interesu je odvjetnika da spor traje 2 godine pa čak i ako će biti tri ili četiri rasprave, a ne 5 godina. U svakom slučaju, samo sudac ima sve alate i o njemu ovisi koliko će radnji odvjetniku dopustiti i glede rasprava i glede podnesaka. Što se, pak, visine naknade tiče, postoji naravno sloboda ugovaranja i nijedna stranka nije dužna angažirati odvjetnika; ako to želi, može se zastupati sama. U odnosu na postojeću percepciju odvjetništva isključivo kroz zastupanje u postupcima, gospodarski rast i razvoj poduzetništva dovodi do sve vidljivijih promjena u odvjetništvu glede strukture samog posla, tako da raste udio posla pravnog savjetovanja kao osnove u realizaciji investicijskih projekata.

Možete li se osvrnuti na tvrdnju iz istog izvješća da se postojećim obračunom tarifa utječe na slab interes odvjetnika da potiču stranke na sklapanje nagodbi?

Iz toga nije jasno zašto bi suci za donošenje odluke u spisu trebali poticati dva odvjetnika na suprotnim stranama na nagodbu. Naime, stranke ili odvjetnici zatražili su od suda odluku upravo zato što se ne mogu nagoditi. Ako sud odgovara na sljedeći način: "Nemojte da mi presuđujemo, nego ćemo mi kao suci čekati da se vi ipak nagodite", smatramo da za to nema osnova, jer nije primarna uloga sudstva upućivati stranke na nagodbu, nego donositi odluke, tj. presude. U nekim sustavima država financijski potiče nagodbe, ali kod nas nažalost nije tako, a i populistički bi se to moglo krivo shvatiti. Zato je jedini izlaz da suci donose kvalitetne presude, i to što brže, bez popuštanja u kvaliteti, a ne da čekaju nagodbe stranaka.

Predsjednik Vrhovnog suda u Izvješću za 2021. iznio je prijedlog potrebe licenciranja odvjetnika za zastupanje stranaka u postupcima pred tim sudom. Slažete li se s tim prijedlogom?

Odvjetnici svojim stručnim znanjem i iskustvom mogu stručno i kvalitetno zastupati interese svojih stranaka pred svim sudovima pa tako i pred Vrhovnim sudom. Praćenje i kontrola uspješnosti pojedinog odvjetnika bili bi u suprotnosti s osnovnim načelom neovisnosti odvjetnika i toga se odvjetnici ni HOK neće odreći. Najveći i najbolji kontrolori njihova rada, uz mehanizme HOK-a, odvjetnicima su ipak njihove stranke. Uz to, HOK je uveo stalnu godišnju obveznu edukaciju svih odvjetnika, koju su svi dužni provesti, što mnoge struke nemaju. Zasad imamo jako dobre rezultate edukacije kroz kvotu od 12 sati godišnje; naime odaziv je velik, no u budućnosti ćemo penalizirati kolege koji ne izvršavaju tu obvezu jer se pravo neprestano mijenja i u procesnom i u meritornom dijelu.

Država i njezina trgovačka društva, lokalna zajednica i komunalne tvrtke, veliki jednako kao manji sustavi kao dio javne vlasti, generiraju jako velik broj spisa, na što opetovano upozorava predsjednik Vrhovnog suda. No nema naznake o tome da bi se napravio zaokret od te prakse koju neki s pravom nazivaju obijesnim parničanjem. Kako vi to vidite?

Slažem se s tom analizom predsjednika Vrhovnog suda. Razna društva, agencije i ustanove u kojima država ili jedinice lokalne samouprave imaju članska prava očito nemaju hrabrosti potpisati nagodbe ili ne tužiti drugu stranu te pronalaze izlaz u vođenju dugotrajnih postupaka. Osim toga, jedan od ključnih razloga velikog broja predmeta neujednačena je sudska praksa i nefunkcionalno pravosuđe. Što se odvjetnika tiče, vrijedno je istaknuti kako primjerice odvjetnicima u radnim sporovima, isto kao i u obiteljskim, pripada samo pravo na ukupnu nagradu u jednokratnom iznosu od 2000 kuna plus PDV, neovisno o broju poduzetih radnji i trajanju postupka. Ako se odvjetnici vode isključivo financijskim interesom, nameće se pitanje koji je onda interes odvjetnika da postupak u kojem može sveukupno naplatiti 2000 kuna plus PDV traje 4-5 godina.

Jesu li cijene odvjetničkih usluga adekvatne s obzirom na sve promjene na tržištu, moguću inflaciju, ali i percepciju javnosti da su te usluge mnogima preskupe?

Vrijednost boda naše tarife bila je nepromijenjena od 2004., dok je prosječna neto plaća u RH prema službenim podacima Državnog zavoda za statistiku od 2004. do danas porasla 77%. S obzirom na to da odvjetnici dijele sudbinu stranaka koje zastupaju, nadležna tijela HOK-a nedavno su korigirala vrijednost boda na 15 kuna te uz indeksaciju boda vezanu na prosječnu neto plaću u RH. Tako se vrijednost boda smanjuje ili povećava tek nakon što DZS objavi podatke o promjeni prosječne neto plaće. Potrebno je istaknuti i to da je posljednjim izmjenama tarife omogućena sloboda ugovaranja cijene usluge između stranke i odvjetnika pa tako mogu ugovoriti i cijenu sata odvjetničke usluge bez minimalnog limita, kao i kod drugih usluga.

Kakva je suradnja HOK-a s tijelima državne vlasti, osobito s resornim Ministarstvom pravosuđa i uprave, kao i s ostalim dionicima hrvatskog pravosudnog sustava?

HOK stalno i učinkovito komunicira s Ministarstvom pravosuđa i uprave, i to ponajviše sudjelujući u radnim skupinama za izradu propisa. HOK sa svojih više od 5000 članova, odvjetnika koji u svom radu na dnevnoj razini posjećuju sudove i druga državna tijela, ima daleko najbolji uvid u rad tih institucija i sliku stvarnog stanja funkcionalnosti sustava. Što se tiče suradnje s drugim dionicima pravosudnog sustava, ovo vodstvo HOK-a od početka mandata ističe da Udruga sudaca, DORH i HOK moraju nastupati zajedno u javnosti, u interesu struke, a ne u interesu dnevnih potreba. Svi oni ne mogu se ponašati u predmetima onako kako javnost od njih očekuje. Javnost najčešće ne zna stanje spisa, koji je jedina podloga za postupanje u skladu sa strukom svih dionika u pravosuđu. Osim toga, HOK će uvijek uspoređivati propise drugih članica EU i dostavljati ih nadležnima na razmatranje radi primjene.

Ministar pravosuđa i uprave Ivan Malenića nedavno je predstavio projekt "Daljnje unapređenje kvalitete pravosuđa nastavkom modernizacije pravosudnog sustava". Podržava li HOK digitalizaciju pravosuđa?

Upravo je digitalizacija pravosuđa hvaljevniji projekt koji HOK u cijelosti podržava i smatra to odličnim rezultatom Ministarstva. Digitalizacija je izvrstan alat za ubrzanje sudskih postupaka, a upravo odvjetnici prvi žele ubrzati sudske postupke, kao što smo nakon izbijanja pandemije prvi predložili online rasprave koje mogu biti još korisnije u budućnosti. Digitalizacija je ključ kojim svakako treba razobličiti predrasude da moderni odvjetnici žele dugotrajne sudske postupke. HOK učestalo iznosi prijedloge i primjedbe, a ujedno upućuje i na pozitivna komparativna rješenja iz drugih članica EU kako bi proces digitalizacije bio što uspješniji. Osim toga, HOK je među prvim odvjetničkim komorama osnovao radnu grupu za digitalnu transformaciju odvjetništva. Međutim, snažno se protivi uvođenju algoritama i umjetne inteligencije u sudbenom dijelu pravosuđa, jer je u tom dijelu ključan ljudski faktor.

Knjiga na stolu

DENIS DERK

Kako norveški obiteljski čovjek postaje okrutni nacistički krvnik

Zagrebački Hena com svoje je novo, treće izdanje izdavačkog projekta Europa iznutra i izvana započeo romanom poznatog norveškog autora Simona Strangera "Leksikon svjetla i tame". Roman je s norveškoga preveo Mišo Grundler, a uredio ga je Hrvoje Kovač. I njegov naslov može nas podsjetiti na roman Amosa Oza "Priča o ljubavi i tmuni", a sličnost tu ne staje. U svom nagrađivanom povijesnom romanu snažnog dokumentarističkog naboja Stranger se bavi židovskom obitelji iz Rusije koja se našla u Norveškoj u vrijeme Drugog svjetskog rata, a nije se na vrijeme izmakla u Švedsku. Priča počinje smrću Hirscha Komissara, rođenog 1887. godine, uhićenog u siječnju 1942. godine, a ubijenog u logoru Falstad u listopadu 1942. godine. Autor već na samom početku ove proze ističe poznatu tradicionalnu židovsku izreku prema kojoj svaki čovjek umire dvaput. Prvi put kada mu srce prestane kucati i ugase mu se sinapse u mozgu, a drugi kada mu se prestane izgovarati ime, dakle kada utone u zaborav i kada ga on prekrije.

Da se to ne bi dogodilo desecima tisuća Židova koji su brutalno ubijeni diljem Europe u Drugom svjetskom ratu, njemački umjetnik Gunter Demnig počeo je postavljati pločice od bronce s ugraviranim imenima židovskih žrtava pred zgradama u kojima su ti ljudi živjeli. Jednu od njih (a postavljeno ih je, piše Stranger, 67.000) dobio je i Hirsch Komissar pred zgradom u norveškom Trondheimu. Pred tom pločicom stoji pripovjedač ovog romana zajedno s djecom i suprugom te punicom. I odatle počinje priča o Hirschu, ali i njegovu egzekutoru, stvarnoj povijesnoj ličnosti, Norvežaninu Henryju Oliveru Rinnanu koji je u Trondheimu ustanovio probranu bandu istomišljenika (među njima su bile i žene) koji su vrebali ne samo Židove nego i članove norveškog pokreta otpora. Naravno, u dogovoru i bliskoj suradnji s Nijemcima koji su njihovu krvavu pomoć obilato financijski nagrađivali. Stranger je roman ispričao u formi leksikona, što može biti zbunjujuće. Priče se nižu abecednim redom, nelinearno, prožimajuće, što u nekog čitatelja može izazvati i čitalačko klaustrofobiju. I da. Ovo nije roman o žrtvama, nego roman o krvnicima, prije svega o Rinnanu kojeg pratimo od najranijeg djetinjstva i odrastanja. Autor pomno rekonstruira razvoj njegove osobnosti, pokušavajući naći i uzroke za njegovo kasnije zločinačko ponašanje i za nevjerojatne sadističke okrutnosti. Rinnan je obiteljski čovjek, relativno brižni otac s malograđanskim instinktima i potrebama, ali i iskompleksirani muškarac koji voli dominirati nad ženama kako bi se potvrdio pred muškarcima koji su ga spremni ponižavati zbog niskog rasta i siromaštva. Da se razumijemo, Rinnan podsjeća na današnje američke masovne ubojice koji nesmiljeno ubijaju po tamošnjim školama, trgovačkim centrima i crkvama. On je slika

'Leksikon svjetla i tame'

Simon Stranger, Hena com, s norveškoga preveo Mišo Grundler, uredio Hrvoje Kovač, cijena 149 kuna

i prilika ljudske patologije koju je nacizam tako uspješno i dugo koristio za svoje geostrateške ciljeve, pretvarajući Norvešku u svoj skandinavski bedem u borbi ne samo protiv ruskog komunizma nego i Velike Britanije. Priča o Komissaru i Rinnanu i univerzalna je, jer se tiče svih nas, ali i lokalna, jer se tiče ponajprije onih kojima je nanijela zlo, a to je obitelj Hirscha Komissara u užem i širem smislu.

Ali ova je priča i metaforička, pa zato Stranger već u naslovu spominje i svjetlo i tamu. Jer obitelj Hirscha Komissara preživjela je rat, pa je čak, stjecajem okolnosti, došla živjeti u omrznutu Rinnanovu vilu u predgrađu Trondheima, nazvanu Bandin kloštar, jer to je u jednom trenutku bilo najjeftinije i najpragmatičnije... No život u kući čiji su zidovi i podrum još puni metaka i neizrecivog, jezovitog užasa nije nimalo ugodan. I ne završava ugodno ni komforno, nego razbija obitelj, ali ne zbog Rinnana, nego zbog ljudskih strasti koje se ne mogu kontrolirati. Ali to je već neki drugi sloj ovog romana koji me podsjeća i na dokumentarističku prozu Daše Drndić, baš kao što me Strangerovo portretiranje norveškog ratnog zločinca Rinnana podsjeća na Scuratijevo portretiranje Benita Mussolinija. Sličnosti između Rinnana i Mussolinija sasvim sigurno nisu slučajne, ali ni uzaludne. A uzaludan nije ni ovaj roman. ●